

**Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl kūrybiškumo ir verslumo.
Priemonės krizei įveikti (nuomonė savo iniciatyva)**

(2011/C 48/09)

Pranešėja **Madi SHARMA**

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, vadovaudamasis savo Darbo tvarkos taisyklių 29 straipsnio 2 dalimi, 2010 m. vasario 18 d. nusprendė parengti nuomonę savo iniciatyva dėl

Kūrybiškumo ir verslumo. Priemonės krizei įveikti.

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2010 m. rugsėjo 1 d. priėmė savo nuomonę.

465-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2010 m. rugsėjo 15–16 d. (rugsėjo 15 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 109 nariams balsavus už, 2 – prieš ir 6 susilaikius.

1. Įžanga. „Perėja“

Norėdama įveikti finansų krizę ir atremti nedarbo, skurdo, nelygybės, globalizacijos ir klimato kaitos iššūkius, Europa turi įkvėpti savo piliečius naujoms idėjoms.

1.1 Šioje nuomonėje nagrinėjama pridėtinė vertė, kurią sukuria **kūrybiškumas ir verslumas**, kaip viena krizės įveikimo priemonių, daugiausia dėmesio skiriant investicijoms į **žmogiškuosius išteklius** ir stiprinant bei skatinant **pasitikėjimą savo jėgomis**.

1.2 Europoje verslumas paprastai siejamas su įmonių steigimu, MVĮ bei pelno siekiančių ir socialinių įmonių sektoriais. Verslumas yra „**žmogaus sugebėjimas idėjas paversti veiksmais**“, todėl nederėtų nuvertinti arba ignoruoti jo teikiamos naudos visuomenei, ypač krizės laikotarpiu. Jis apima:

- kūrybiškumą, inovacijas ir pasirengimą rizikuoti,
- sugebėjimą planuoti ir valdyti projektus, kad būtų pasiekti tikslai,
- paramą kasdieniame gyvenime namuose ir visuomenėje,
- darbuotojus, suvokiančius su jų darbu susijusias aplinkybes,
- gebėjimą išnaudoti galimybes,
- pagrindą, būtiną specialiai kvalifikacijai ir žinioms, kurios būtinos verslininkams pradedant socialinę ar komercinę veiklą, įgyti ⁽¹⁾.

2. Išvados ir rekomendacijos

2.1 Šioje nuomonėje siekiama nustatyti būdus, kaip įvertinti Europos piliečių potencialą ir jį išnaudoti. Ji grindžiama visa apimančiu požiūriu, leidžiančiu sukurti galimybes didesniai skaičiui žmonių, nepriklausomai nuo jų amžiaus, lyties, rasės, gebėjimų ar socialinių aplinkybių. Atsižvelgiant į tai, sprendžiant nelygybės visuomenėje problemą, konkrečiose kūrybiškumui ir verslumui skatinti skirtose regioninėse, nacionalinėse ir Europos lygio programose būtina atsižvelgti į nepalankiose padėtyje esančius žmones.

2.2 Nuomonėje nagrinėjami šie klausimai:

- kaip išlaikyti Europos įvairovę, tuo pačiu metu sukuriant bendrą Europos identitetą?
- kaip Europoje sukurti palankias sąlygas ir paskatinti aktyvų jos piliečių dalyvavimą?
- kaip sukurti išdidžią, ambicingą ir vertybes suvokiančią Europą, kurios piliečiai būtų savo šalies atstovai ir brangintų savo pasiekimus?

2.3 Finansų krizė privertė EESRK suvokti būtinumą skatinti darbo vietų kūrimą ir kurti klestinčių ir tvarų valstybių narių ūkį. Norint užtikrinti aukštos kokybės darbą, reikia aukštos kokybės verslo ir investicijų į viešąjį ir privatų sektorių, siekiant išlaikyti konkurencingumą tarptautiniu mastu. Verslumas yra viena priemonių šiam iššūkiui atremti ir suteikia realių vilčių visos visuomenės sėkmei bei padeda Europai įgyti dinamiškesnę identitetą.

⁽¹⁾ COM (2005) 548. Priedo 7 punktas.

2.4 Strategijoje „Europa 2020“ numatytos pagrindinės teminės ir tikslinės iniciatyvos, sutelkiant dėmesį šiuos prioritetus:

- kurti vertę augimą grindžiant žiniomis,
- suteikti daugiau galimybių žmonėms įtraukiose visuomenėse. Tokiomis sąlygomis, kai darbo vietų bus daugiau, bet reikės labiau prisitaikyti, bus svarbu įgyti naujų įgūdžių, skatinti kūrybingumą ir inovacijas, verslumą ir sklandų pereinamąjį darbo keitimo procesą.
- kurti konkurencingą, kompleksinę ir ekologiškesnę ekonomiką.

2.5 Krizė leidžia kurti naujus plėtros, ekonomikos augimo ir valdymo modelius. Šiems pokyčiams įgyvendinti būtinos geresnės pagrindinės sąlygos ir jų tarpusavio dermė; socialiniams partneriams ir pilietinei visuomenei tai suteikia galimybę prisidėti praktinėmis ir konkrečiomis priemonėmis.

2.6 Sukūrus palankią aplinką būtų galima greitai ir veiksmingai išnaudoti Europos žmogiškuosius išteklius, jei būtų laikomasi šių paprastų ir įgyvendinamų rekomendacijų:

10 esminių žingsnių pokyčių link

1. VIZIJA – vieningi Europos tikslai,
2. ŠVIETIMAS – iniciatyvumo skatinimas,
3. JUDUMAS – Organizuoto judumo mokymosi tikslais galimybių kūrimas,
4. RIZIKOS SUVOKIMAS – skatinimas Europos piliečius priiimti didesnę riziką,
5. STIMULAS – verslumo skatinimas,
6. ATSKAITOMYBĖ – už Europos projektus,
7. BENDRUOMENIŠKUMAS – piliečių aktyvumo skatinimas,
8. ĮGYVENDINIMAS – verslininkams ir MVĮ skirtų priemonių,
9. KONSULTAVIMAS – suinteresuotųjų subjektų diskusijų platformos sukūrimas,
10. SKATINIMAS – naujos žiniasklaidos kultūros ir pasitelkiant „ambasadorius“.

2.7 Šių rekomendacijų taikymas privalo būti visų atsakomybe, o ne tapti vieno suinteresuotojo subjekto užduotimi.

Pasaulyje, kuriame vyksta spartūs pokyčiai ir sudėtingi procesai, kiekvienam žmogui reikia naujų įgūdžių ir gebėjimų, siekiant išvengti atskirties. Socialinis dialogas gali daryti poveikį pokyčiams, kad būtų galima įgyvendinti strategijos „Europa 2020“ tikslus ir ugdyti tvarų verslumą. Visoje Europoje reikalinga tradicija, sukurianti palankią verslumui aplinką kiekvienam asmeniui ir organizacijoms.

2.8 Investicijos į verslumą yra vertingos Europai:

Jei aš tau duosiu 1 eurą ir tu man duosi 1 eurą, mes abu turėsime po 1 eurą.

Jei aš tau duosiu 1 idėją ir tu man duosi 1 idėją, mes abu turėsime jau dvi idėjas.

Verslumas Europoje = 500 milijonų žmonių + 500 milijonų idėjų + 500 milijonų veiksmų.

Kiek tokių idėjų galėtų padėti mums įveikti krizę?

3. Šiandienos Europa

3.1 2008 m. Europą ištiko finansų krizė, kilusi JAV, tačiau turėjusi rimtų ekonominių ir socialinių pasekmių visuomenės gyvenimui. Krizės priežastys yra gerai žinomos, o Europa vidutinės ir ilgalaikės trukmės laikotarpiu laikoma vienu labiausiai nukentėjusių regionų.

3.2 2010 m. ES buvo daugiau nei 20 milijonų bedarbių. Jauni žmonės, moterys, vyresnio amžiaus darbuotojai, imigrantai ir kitos pažeidžiamos grupės sudaro didžiąją dalį šių nepanaudotų žmoniškųjų išteklių. Nei didelį deficitą patiriantis viešasis sektorius, nei su krizės ir globalizacijos iššūkiais susiduriančios didelės įmonės vien savo jėgomis greitu laiku nesugebės sukurti tiek daug naujų darbo vietų. Gali labai greitai paaiškėti, kad sugrįžimas prie stipraus ES ekonomikos augimo tėra mitas, jei nebus padaryta struktūrinių pakeitimų, nes nedarbas iš esmės yra struktūrinė, o ne ekonomikos ciklo sukelta problema.

3.3 ES daugiausia dėmesio turi skirti ekonomikai, tvariam verslui, užimtumui ir socialinei politikai, tačiau globalizacijos tempas nelauks, kol ES pasivys, nepaisant to, kad ji galėtų ženkliai prisidėti prie kitų vystymosi. Europinis aspektas yra keitimosi patirtimi galimybių šaltinis ir priemonė kurti tvirtesnę Europos identitetą Europos viduje ir už jos ribų.

3.4 Šiuo metu Europos sudėtyje yra 27 talentingos, vieningos ir produktyvios valstybės narės, kurių kaimynės labai mielai prie jų prisijungtų. Europa turi daug stiprių pusių – taiką, stabilumą, įvairovę, taisyklių sistemas, gerą valdymą ir solidarumą. Europa labai gerbia tiek socialines vertybes, tiek ir savo teritorijas. Ekonominiu požiūriu Europa turi 500 milijonų žmonių rinką ir jos verslas turi didelį augimo potencialą.

3.5 Atėjo laikas Europai kuo geriau išnaudoti savo bendras stipriąsias puses.

4. Verslumas – Europos stiprioji pusė ir priemonė įveikti krizę

4.1 Verslumas yra gerovės kūrimas, išvesiantis Europą iš krizės. Lisabonos sutartyje pripažįstamas verslumas ir ūkio subjektų įvairovė, todėl šiuo metu reikia atrasti naujus tvaraus verslumo būdus, kaip pagrindines Europos ekonomikos augimo ir konkurencingumo išsaugojimo varomąsias jėgas.

4.2 Tai reiškia ieškoti naujų idėjų ir įgauti pagreitį, sukursiantį pasitikėjimą, patikimumą ir nuolatinį ekonomikos augimą. Sukurtas turtas skatins investicijas į švietimą, darbo vietų kūrimą, įgūdžius, našumą, sveikatos priežiūros ir socialines sąlygas, o verslumą, kūrybiškumą ir naujoves laikant esminėmis visuomenės pažangos priemonėmis.

4.3 Gausi teorinė ir empirinė mokslininkų patirtis bei praktinė verslo patirtis leido suvokti aiškią verslo ir ekonomikos augimo sąsają ⁽²⁾. Verslo asociacijos, profesinių sąjungų konfederacijos, tarptautinės plėtros agentūros, Pasaulio bankas, TDO, OECD ir NVO remia verslumo skatinimą, kaip pagrindinę ekonomikos augimo, plėtros, skurdo mažinimo ir socialinės įtraukties priemonę. Daugelyje EESRK nuomonių pateikiamos rekomendacijos, kuriose pabrėžiama verslumo visuomenėje vertė, o dauguma valstybių narių turi geros praktikos pavyzdžių verslumo srityje.

4.4 Visame pasaulyje verslumas vertinamas kaip naujovių, investicijų ir pokyčių varomoji jėga ir todėl atlieka lemiamą vaidmenį įveikiant dabartinę ekonomikos krizę, kuriai būdingas

didelis netikrumas. Atsižvelgiant į tai, versle įgytų žinių ir įgūdžių pripažinimas yra viena priemonių sprendžiant problemas ir kuriant naujas idėjas.

4.5 ES visada buvo išlaikyta ekonominės plėtros ir tvirto išsipareigojimo socialiniams aspektams pusiausvyra. Šio principo turi būti laikomasi ir įtraukiant verslą į kasdienį gyvenimą. Ne verslo srityje tai apima:

— Verslo iniciatyvos skatina socialinę įtrauktį ir skurdo mažinimą, nes „visuomenė yra bet kokių naujovių tyrimo centre“ ⁽³⁾, kadangi ji keičia idėjas, metodus ir institucijas.

— Aplinkos apsauga priklauso nuo tvarių energijos išteklių ir prisitaikymo prie klimato kaitos, o tai skatins kurti naujus darbo metodus, didinti darbo vietų ekologiškumą ir kurti naujas, ekologiškas darbo vietas ir švaresnes technologijas.

— Turizmui, regeneracijai ir migracijai, įskaitant kaimo vietovių ir nepalankioje padėtyje esančių regionų atgaivinimą, prireiks verslininkystės veiklos kurti naujoms darbo vietoms ir keisti infrastruktūrą, pvz., miestų regeneracijos, žemės ūkio, miškininkystės, salų ⁽⁴⁾ ir agrarinio turizmo srityse.

— Švietimas kūrybiškumą pasitelkia nustatant atitinkamas „varomąsias jėgas“, kurios pažadintų norą siekti žinių, kad žmonės, nepriklausomai nuo jų išsilavinimo ir amžiaus, mokytųsi.

— Sveikatos priežiūros srityje taikomi nauji darbo metodai ir technologijos, siekiant sukurti optimalias sąlygas medicininei priežiūrai, moksliniams tyrimams ir aprūpinimu vaistais bei gydymui.

— Atsižvelgiant į demografines prognozes prireiks socialinio prisitaikymo, naujoviškų ir kūrybingų sprendimų infrastruktūros, paslaugų, užimtumo, šeimos ir socialinės apsaugos srityse.

— NVO sektoriai, įskaitant paramos ir mokymo projektus, yra veiksmingi ir įneša novatoriškų elementų į daugelį sektorių, kur visuomeniniams iššūkiams įveikti būtini naujoviški sprendimai.

⁽²⁾ Audretsch, D. B. and R. Thurik (2001), Linking Entrepreneurship to Growth, OECD Science, Technology and Industry Working Papers, 2001/2, OECD Publishing. doi: 10.1787/736170038056.

⁽³⁾ EUCIS LLL, Barcelona 2010.

⁽⁴⁾ Danijos sala Bornholmas.

— Kalbant apie viešojo sektoriaus gebėjimus, prireiks sprendimų, kaip esant ribotam biudžetui išlaikyti tokį patį veiklos lygį arba jį dar pakelti.

4.6 Kiekviename žmoguje slypi talentas, kūrybiškumas ir verslumas, kurie išsiskleidžia, jei tam sukuriama palanki aplinka. Nepaprastai svarbu daugiausia dėmesio skirti kiekvienam individui, tuo pačiu atsižvelgiant į įvairovę, nes atskirtis ir diskriminacija užkerta kelią pažangai, gilindama galimybių nelygybę: kuo mažiau galimybių atskleisti potencialą, tuo mažiau žmonės yra motyvuoti tobulėti⁽⁵⁾. Ypač Europoje tai šiuo metu atveria naujas galimybes, kaip sumažinti didelį ne kvalifikuotų ir darbo neturinčių žmonių skaičių. Be to, skirtingi požiūriai gali padėti sukurti galimybes didesniai skaičiui žmonių, nepriklausomai nuo jų amžiaus, lyties, rasės, gebėjimų ar socialinių aplinkybių.

4.7 Kolektyviniai veiksniai bet kurioje gyvenimo situacijoje sukuria iniciatyvai reikštinę tinkamą aplinką, padedančią siekti sėkmės ir net įveikti krizę:

— Aiški VIZIJA, įgyvendinama MISIJA ir pasiekiami TIKSLAI

— BENDRĄ TIKSLĄ (IDENTITETĄ) turintis PROJEKTAS

— SUSITELKIMAS Į TIKSLĄ ir „AŠ TAI GALIU“ POŽIŪRIS

— LYDERYSTĖ, skatinanti individualumą ir stiprias bendrąsias VERTYBES.

5. 10 PAGRINDINIŲ ŽINGSNIŲ - realistiškų veiksmų planas, kaip sukurti palankią aplinką

Augimas nesukuriamas tuščioje vietoje; tam būtini vienodai mąstantys žmonės, tinklai ir suinteresuotieji dalyviai. Galiausiai tradicija visuomenėje, darbe ir namuose sukurs palankią verslumui aplinką ir organizacijas, įskaitant darbo vietų kūrimą per mažas įmones ir didėjančią kvalifikuotų darbuotojų pasiūlą.

Suinteresuotieji subjektai – darbdaviai, profesinės sąjungos, NVO, viešasis sektorius ir sprendimus priimančios institucijos turės suvienytomis pastangomis, pasikeitus kultūrai, sukurti galimybes VISIEMS pasinaudoti verslumo kultūra, ne tik siekiant padėti išbristi iš krizės, bet ir atremti ilgalaikius planetos iššūkius.

5.1 **Viena aiški vizija Europai**⁽⁶⁾ Tai turi apimti atsakingus, atsakingus ir realybės jausmo nepraradusius politinius lyderius. Bendra rinka sukurs ekonominę gerovę visiems, didesnes judumo galimybes, naujus įgūdžius, verslo galimybes bei platesnį pasirinkimą ir todėl turi būti atgaivinta bei sukurta. Verslumas visiems turi būti įtrauktas į visų sričių politiką.

5.2 **Verslumo ugdymas visoje Europoje**, jo įtraukimas į visas mokymo programas ir į visą gyvenimą trunkantį mokymąsi dar reikalauja tikro vadovų pasišventimo. Ambicijų skatinimas ir kūrybingumo bei verslumo svarba turi būti pripažinti ir nepainiojami su verslu ar siekiu gauti pelno. Kūrybingumas ugdomas mokantis formaliose ir neformaliose sistemose. Ugdytojai privalo visapusiškai dalyvauti šiame procese, kad būtų užtikrinta, jog jie komunikuoja teisingą žinią. Mokytojai gali nepalankiai žiūrėti į verslumo sąvoką siaurąja prasme, tik kaip į verslo sukūrimą, tačiau turėtų būti palankesni plačiajai verslumo, kaip pagrindinės gyvenimo kompetencijos, sampratai. Užsiėmimams ir mokymui galėtų būti panaudoti „verslumo laiptai“, kurie padėtų sukurti auditorijoje tinkamą nuotaiką⁽⁷⁾.

5.2.1 Mokytojams būtinas novatoriškas stilius, eksperimentinis mokymasis ir mechanizmai, kad galėtų išugdyti šiuolaikines kompetencijas ir supažindinti su globalizaciją atspindinčiomis technologijomis. Jie turi laikyti save „tarpininkais“, padedančiais ugdomiešiams tapti savarankiškesniais ir mokytis savo iniciatyva. Efektyvus mokytojų rengimas, gerosios praktikos mainai ir tinklai⁽⁸⁾, taip pat metodologija ir priemonės gali padėti mokytojams prisitaikyti prie visų mokymosi stilių. Galėtų būti pripažįstama, kad partnerystė su darbdaviais, profesinėmis sąjungomis ir nevyriausybinėmis organizacijomis padeda perduoti žinias.

⁽⁶⁾ Piliečiai privalo sugebėti suvokti, kad:

- I. Europos vizija – Suvienytosios Europos Valstijos visų kultūrų ir kalbų požiūriu bei atviros pasauliui;
- II. Europos stiprybė - bendro ir taikaus darinio sukūrimas po amžius trukusių pilietinių karų ir susidūrimų;
- III. ES pasisako už klestintį politinį darinį, kuris sukuria maksimalias galimybes individualioms ir kolektyvinėms svajonėms;
- IV. Būti europiečiu reiškia turėti tas pačias vertybes, iš esmės tai individualių (veiklos rezultatai) ir kolektyvinių vertybių derinys;
- V. Buvimo ES piliečiu privalumai: naudokite ES matmenį kultūros, ekonomikos ir mokslo kontekste, kad būtų išugdyti individų įgūdžiai ir kvalifikacijos, būtinos jų pačių ir kitų ateičiai.

⁽⁷⁾ OL C 309, 2006 12 16, p. 110.

⁽⁸⁾ Link veiksmingesnio bendradarbiavimo ir didesnio nuoseklumo ugdant verslumą, EK, 2010 m. kovas.

⁽⁵⁾ Hillman 1997.

5.3 **Organizuoto judumo mokymosi tikslais galimybės** galėtų būti laikomos išskirtine buvimo europiečių savybe. Galimybė mokytis yra lemiamas socialinės sanglaudos, dalyvavimo politikoje ir naudojimosi piliečio teisėmis veiksnys⁽⁹⁾. EESRK galėtų pradėti diskusiją su suinteresuotaisiais subjektais dėl plataus užmojo iniciatyvos, skirtos XXI a. ES švietimo sistemai, o vėliau ją pateikti ES sprendimus priimančiosioms institucijoms.

5.3.1 Žinių trikampis (švietimas, moksliniai tyrimai ir inovacijos) atlieka lemiamą vaidmenį skatinant augimą ir į ateitį orientuotą darbo vietų kūrimą. *Erasmus*, *Leonardo*, *Socrates* ir kitos programos turi būti atviros visiems, lengviau prieinamos, lengviau administruojamos ir suteikiančios deramas paskatas jose dalyvauti. EESRK rekomenduoja įdiegti Europasą, kuriame būtų registruojama visa mokymosi veikla Europoje.

5.4 **Padėti europiečiams nebijoti rizikuoti** ir išsiugdyti „aš tai galiu“ požiūrį, grindžiamą „pamatuotos“ rizikos kultūra yra produktyvios visuomenės sukūrimo prielaidos. Kūrybingumo ir inovacijų privalumai ir atpildas visuomenei turėtų būti sąmoningai propaguojami, stengiantis atsisakyti negatyvios nesėkmės kultūros, kurią regime šiandienos Europoje.

5.4.1 Būtina pagalvoti apie novatoriškus prieigos prie finansų mechanizmus. Tai galėtų būti mikrokreditų mechanizmas (PROGRESS, ESF, JASMINE, JEREMIE ir CIP) ir mikropaskolų teikimas kredito unijoms ir vietiniams projektams⁽¹⁰⁾. Šios priemonės gali padėti ne tik verslininkams, bet ir palaikyti bendruomenių bei vystymosi iniciatyvų, ypač nevyriausybiinių organizacijų, tvarumą.

5.4.2 Esamos inovacijų rėmimo priemonės turi būti koreguojamos, kad atspindėtų kintantį inovacijų pobūdį (atviros paslaugoms, į naudotoją orientuotos inovacijos). Tokios priemonės, kaip sudėtingumo įveikimas ir mažinimas, sistemų lankstumo didinimas, bendradarbiavimo palengvinimas ir galimybės greičiau gauti lėšų, gali padėti sparčiau paversti žinias paklausiais produktais.

5.5 **Skatinti stambias įmones atlikti savo, kaip kūrėjų ir verslumo dvasios puoselėtojų, vaidmenį.** Privalo būti vertinama visų darbuotojų kompetencija ir gabumai, kadangi darbo jėgoje slypi daug praktinių ir intelektualinių gebėjimų. Turėtų būti

skatinama sukurti naujas priemones, kurios padėtų atskleisti kompetencijas ir nematerialųjį turtą bei padėtų tai pripažinti.

5.5.1 Turėtų būti sukurtos geresnės paskatos įdarbinti ir priimti į gamybinę praktiką studentus bei bedarbius.

5.5.2 Įmonės sistemos sukūrimas papildomai veiks skirtingiems filialams (angl. *spin-offs*) steigti, kuriuose stambios įmonės remtų, globotų ir pasiūlytų inovacijų kūrėjams galimybes patekti į rinką, ir kurie galėtų būti panaudoti naujai įregistruotų patentų patekimui į rinką. Plėtojant santykius ir skatinant sukurti optimalią aplinką darbe, reikėtų numatyti priemones, skirtas padėti socialinio dialogo komitetams ir socialiniams partneriams atlikti ES užimtumo strategijos ir „Europa 2020“ strategijos poveikio vertinimą ir įnešti savo indėlį į šį darbą.

5.6 Investicijoms pagrįsti turi būti **įvertinti ilgalaikiai europinių projektų tikslai**. Tai turėtų apimti projekto tvarumo, sėkmingos inovacijų komercializacijos galimybę ateityje ir rezultatų naudingumo platesnei visuomenei įvertinimą.

5.6.1 Šiuo tikslu galėtų būti pasinaudota **Kartų solidarumo ir tarpšakiniais projektais**, įskaitant branduolius, kurie leistų vienoje vietoje sutelkti patyrusius ir jaunos, šviežių žinių turinčius darbuotojus, kurie galėtų dalytis naujais įgūdžiais, profesionaliais žiniomis ir tinklais per praktikos vadovo (arba) konsultanto (angl. *mentor/tutor*) savitarpio santykius. Skatinant tvarios ekonomikos projektus ir verslininkus, kurie pašo ekologijos ir suvokia klimato kaitos iššūkius bei energijos ir išskastinių išteklių baigtinumą, būtų akcentuojama aplinkos apsauga.

5.7 **Skatinti** bendruomenės iniciatyvas ir piliečių aktyvumą, sukuriant palankias sąlygas bendruomenei naudingiems ir (arba) bendruomenės inicijuotiems projektams, pasižymintiems europiniu matmeniu. Šiose priemonėse turėtų būti atsižvelgta į įvairovę ir į ypač pažeidžiamas visuomenės grupes, be to, jos galėtų būti sujungtos su Europos savanoriško sertifikavimo mechanizmu, skirtu įmonių socialinei atsakomybei ir galimybei peržiūrėti Bendrijos iniciatyvas.

5.8 Siekiant padėti sukurti verslui steigti palankias sąlygas, būtinas tvirtas išsipareigojimas įgyvendinti tam būtiną politiką. ES 98 proc. visų įmonių sudaro mažosios ir vidutinės įmonės, ir todėl ES sistema, turinti ilgą MVĮ tradicijas, turėtų būti išlaikyta ir tobulinama⁽¹¹⁾:

⁽⁹⁾ BIG ISSUE, ACAF Ispanija.

⁽¹⁰⁾ <http://www.european-microfinance.org> verslumu grindžiamų bendruomenių ir socialinės aprėpties projektų pavyzdžiai.

⁽¹¹⁾ MVĮ dažnai laikoma didžiausia verslininkų grupe, ir rekomendacijos remti jų augimą yra užfiksuotos ETUC ir UEAPME bei dideliame skaičiuje EESRK nuomonių.

- Europos smulkiojo verslo aktas ir „pradėk nuo mažo“ (MVĮ) principas turėtų būti kur kas geriau įgyvendinami daugelyje valstybių narių, be to netenkina krizės iškeltų reikalavimų. MVĮ turi būti sudarytos didesnės galimybės dalyvauti ES projektuose ir viešuosiuose pirkimuose atveriant rinkas ir tokiu būdu padedant šioms įmonėms augti. Verslo inkubatorių, branduolių, mokslo ir technologijų parkų bei partnerystių su akademinė bendruomene panaudojimas padėtų sukurti iniciatyvai palankią aplinką. Tai galėtų apimti ES masto visų sektorių verslininkams skirtą informacijos centrą, sukurtą pagal „vieno langelio“ principą.
- Reikėtų numatyti minimalios **socialinės apsaugos sistemą** savarankiškai dirbantiems asmenims, kurioje būtų numatyti išskirtiniai verslo vadybos aspektai, pirmiausia tokie kaip motinystė, vaiko priežiūra ir įmonės veiklos nutraukimas,
- EESRK ragina **Tarybą priimti Europos bendrovių statutą mažosioms ir vidutinėms įmonėms**, kuris tuo pačiu padėtų įgyvendinti bendrosios rinkos sukūrimo projektą ir palengvintų MVĮ tarptautines operacijas. Šis projektas, kurį inicijavo EESRK, sukuria naujiems verslininkams europinę tapatybę,
- **Būtina geriau informuoti apie Erasmus programą jauniems verslininkams ir ją remti** ⁽¹²⁾. Būtina rasti sprendimų, kaip padidinti jaunuosius verslininkus priimančių įmonių skaičių, ir pripažinti jų indėlį, norint, kad projektas būtų tikrai veiksmingas. Tai galėtų būti „Europos verslininkų apdovanojimas“ ES prekės ženklo pavidalu arba sudaryta galimybė dalyvauti akcijose, kurios padidintų jų žinomumą. Būtina akredituoti ne tik dirbančiųjų, bet ir verslininkų kompetencijas, kurios yra retai visuomenės pripažįstamos, o tuo pačiu ir nepripažįstamas verslininkų indėlis.

5.9 Sutelkti kompetenciją sukuriant suinteresuotųjų subjektų diskusijų platformą, kurioje būtų aptariama, kaip kelti ES inovacijų ir kūrybingumo dvasią ir kultūrą. Geresnis suinteresuotųjų subjektų bendradarbiavimas sudarytų galimybę pateikti suderintas ir transversalias politines rekomendacijas, kaip pagerinti akademinės bendruomenės ir pramonės santykius, inovacijų diegimą komerciniuose ir nekomerciniuose

sektoriuose, mokslo darbuotojų judumą, struktūrinių fondų panaudojimą bei pasaulinės geriausios praktikos taikymą, taip pat, kaip sukurti šių skubių klausimų sprendimo sistemą. Siekiant gerinti Europos verslininko įvaizdį, tinkamą XXI amžiui, pilietinis dialogas turėtų padėti kelti verslumo dvasią regioniniu lygmeniu.

5.10 Naujosios kultūros sklaida žiniasklaidos priemonėmis, per verslo „ambasadorių“ tinklą ir pasitelkus sektinus pavyzdžius. Būtina puoselėti kultūrą, kuri pripažįsta verslų mąstymą ir remia iniciatyvas, skirtas naujai įkurtoms ir augančioms įmonėms, socialiai atsakingus verslininkus, viešojo sektoriaus novatoriškumą, darbo kūrybiškumą, verslo perėmimo planavimą ir darbuotojų aktyvumą. Nauja verslo kultūra Europoje reikalauja strateginio vadovavimo ir jos palaikymo per atstovus spaudai arba „ambasadorius“.

6. Krizė yra stimulus Europai ne tik pripažinti savo piliečių potencialą, bet ir puoselėti jų verslumo dvasią ir verslumo kultūrą.

6.1 Ši krizė nėra vienintelė, su kuria susidūrė Europa, ir norint užtikrinti, kad ji būtų pasirengusi priimti naujus iššūkius ateityje, reikia kuo skubiau pradėti įgyvendinti pirmiau minėtus 10 pagrindinių žingsnių, kaip pažangos garantą, o tam dar būtinas:

- Veiksmų planas,
- Europos darbo grupė verslo klausimais,
- Suinteresuotųjų subjektų platforma,
- Europos ir Didžiojo dvidešimtuko aukščiausio lygio susitikimas verslumo klausimais,
- akcija „Atnaujinkime Europą“ (Europa 2020).

6.1.1 EESRK galėtų išplėtoti šias idėjas su suinteresuotomis šalimis artimiausiu metu.

2010 m. rugsėjo 15 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Mario SEPI

⁽¹²⁾ Europos Komisijos programa (Įmonių GD) „Įmonių Erasmus verslininkams“